

การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา
สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์
Academic Administration According to the 4 Social Objects of
Teachers and Educational Personnel of Prapariyatti Dhamma
Schools General Education Department, Kalasin Province

พระมหาทองใส วรธมโม (ลือชัยลาม)

สุรินทร์ นานาผล

พระวัชรคุณบัณฑิต

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

Phra Maha Thong Sai Worathammo (Luechailam)

Surin Numnaphol

Phra Watcharakunbanthit

Master of Education Program, Roi Et Buddhist College

E-mail: 6717202042@mcu.ac.th

รับบทความ: 24 กุมภาพันธ์ 2569; แก้ไขบทความ 20 มีนาคม 2569; ตอรับบทความ: 25 มีนาคม 2569

Received: February 24, 2026; Revised: March 20, 2026; Accepted: March 25, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ 2) ศึกษาวิธีการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ และ 3) เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ งานวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ งานวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ประชากรครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 77 คน เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้กลุ่มประชากรครู จำนวน 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมิน งานวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาและด้านศาสนา จำนวน 9 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.34) 2. วิธีการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .04 และ 3. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ (1) ทาน (2) ปิยวาจา (3) อตถจริยา และ (4) สมานัตตตา เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ โดยประกอบไปด้วย (1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาบูรณาการกับหลักสังคหวัตถุ 4 (2) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อบรมการกับหลักสังคหวัตถุ 4 และ (3) ด้านการวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอน

คำสำคัญ: การบริหาร; งานวิชาการ; หลักสังคหวัตถุ 4

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the current conditions of academic administration of teachers and educational personnel under Phra Pariyattidhamma Schools (General Education Division) in Kalasin Province 2) to examine the methods of academic administration based on Sangahavatthu 4 Principles of teachers and educational personnel under Phra Pariyattidhamma Schools (General Education Division) in Kalasin Province and 3) to propose guidelines for academic administration based on Sangahavatthu 4 Principles of teachers and educational personnel under Phra Pariyattidhamma Schools (General Education Division) in Kalasin Province. this study employed a mixed-methods research design, integrating quantitative and qualitative research approaches. The quantitative research involved a sample of 77 teachers and educational personnel. Data were collected using opinion questionnaires and analyzed using statistical methods including mean, standard deviation, and the Priority Needs Index (PNI) to identify essential needs of educational institutions. In addition, a sample of 10 teachers was used for data collection through evaluation forms, with data analyzed using mean and standard deviation. The qualitative research consisted of content analysis of in-depth interviews with 9 experts, including specialists in educational administration and religious studies.

The research findings revealed that: 1) the overall level of academic administration based on Sangahavatthu 4 Principles of teachers and educational personnel under Phra Pariyattidhamma Schools (General Education Division) in Kalasin Province was at a high level ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.34) 2) teachers and educational personnel with different genders, ages, educational levels, and occupations did not differ significantly in their opinions regarding academic administration based on Sangahavatthu 4 Principles at the statistical significance level of .04 and 3) the proposed guidelines for academic administration based on Sangahavatthu 4 Principles comprised Sangahavatthu 4 Principles, namely: (1) Dana, (2) Piyavaca, (3) Atthacariya, and (4) Samanattata. These principles were applied to promote academic administration in three main aspects: (1) the development of school curricula integrated with Sangahavatthu 4 Principles; (2) the development of learning processes integrated with Sangahavatthu 4 Principles; and (3) measurement, evaluation, and credit transfer operations.

Keywords: Administration; Academic affairs; Sangahavatthu 4 Principles.

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาบุคคล สังคม และประเทศชาติ โดยมีบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ สมรรถนะ และคุณธรรม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) งานวิชาการถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่สถานศึกษา เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น ขอบข่ายงานวิชาการครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ ซึ่งนับเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ทั้งนี้ ความสำเร็จของหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกภาคส่วน และการบริหารจัดการที่มุ่งยกระดับคุณภาพกระบวนการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร (ณพระขรรณ์ ชัยพรม, 2565)

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้ สุวนันท์ สารคำ (2565) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบ โดยให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงาน ตลอดจนสนับสนุนการวางแผนงานวิชาการของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ อธิภัทร ภัทรสกล (2566) แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามหลักอริยสัจ 4 ในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี โดยมีขั้นตอนตามหลักอริยสัจ 4 คือ ทุกข์, สมุทัย, นิโรธ, และมรรค โดยใช้กระบวนการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การศึกษาสภาพปัญหา การวางแผนโดยกำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน การดำเนินการตามแผนโดยมีการสนับสนุนและควบคุมด้านวิชาการ และการประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข โชติรส จิโนรสและคณะ (2565) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ทั้งระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลและระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าระบบสนับสนุนด้านวิชาการในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งและเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ชี้ว่าปัจจัยต่าง ๆ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ แสดงว่าการบริหารวิชาการได้รับอิทธิพลจากหลายมิติที่ทำงานเกื้อกูลกัน

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การจัดการศึกษาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ควบคู่กับการศึกษาวิชาสามัญพื้นฐาน ในปัจจุบันมีสถานศึกษาจำนวน 407 แห่ง มีครูและเจ้าหน้าที่รวม 5,777 รูป/คน และมีนักเรียนกำลังศึกษาอยู่กว่า 49,771 รูป ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เนื่องจากโรงเรียนเหล่านี้ไม่มีการเก็บค่าเล่าเรียน และให้ที่พัก อาหาร รวมถึงความรู้ที่เพียงพอ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการจัดการศึกษาแบบศาสนสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือประเทศชาติรูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีลักษณะคล้ายกับโรงเรียนทั่วไป โดยมีการจัดการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ โดยจังหวัดกาฬสินธุ์ มี 10 แห่ง (คณะทำงานยกร่างแนวทางการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, 2558)

การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ในการบริหารงานวิชาการ จึงเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพและความเข้มแข็งในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วม ความร่วมมือ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้เรียน และชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน (สุนันท์ สารคำ, 2565)

สภาพปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า มีข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและเชิงกระบวนการหลายประการ โดยเฉพาะการบริหารจัดการหลักสูตรที่ยังขาดความยืดหยุ่นและไม่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนซึ่งเป็นพระภิกษุสามเณร ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้อย่างเน้นเชิงเนื้อหามากกว่าการพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์และทักษะชีวิต อีระ รุญเจริญ (2553) ที่ชี้ให้เห็นว่าการบริหารวิชาการควรเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ วิโรจน์ สารรัตน์ (2556) ยังได้สะท้อนว่าปัญหาสำคัญของสถานศึกษาคือการขาดการวางแผนเชิงกลยุทธ์และการมีส่วนร่วมของบุคลากร ส่งผลให้การดำเนินงานวิชาการขาดทิศทางที่ชัดเจนและต่อเนื่อง จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะดำเนินการวิจัยในหัวข้อเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ และเพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการหมายถึงการจัดการกิจกรรมทุกประเภทในสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยเน้นให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างครบถ้วน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2555) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ประการแรก ด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นการวางแผนและดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมทั้งความรู้ คุณธรรม และศักยภาพของผู้เรียนอย่างหลากหลาย พร้อมทั้งใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมถึงการวิจัยเพื่อพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง (ตันตริณ สืบปัญญา, 2565) ประการที่สอง ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์รอบด้าน ทั้งด้านความรู้และคุณธรรม สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยมีการจัดรายวิชาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และเพิ่มเติมเนื้อหาที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน พร้อมทั้งมีการนิเทศ ติดตาม และปรับปรุง

หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง (ปิยธิดา ลอเอี่ยม, 2567) ประการที่สาม ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความสนใจและความแตกต่างของผู้เรียน ส่งเสริมทักษะการคิด วิเคราะห์ และการแก้ปัญหา ผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติ ควบคู่กับการบูรณาการความรู้และ คุณธรรม ตลอดจนสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายประการที่สี่ ด้าน การวัดและประเมินผล รวมถึงการเทียบโอนผลการเรียน เป็นการกำหนดระบบการประเมินที่สอดคล้องกับ หลักสูตรและนโยบาย มีการจัดทำเอกสารหลักฐาน พัฒนาเครื่องมือวัดผล และจัดระบบสารสนเทศเพื่อการ ตรวจสอบและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (เมษา นวลศรี, 2567) ประการสุดท้าย ด้านการ แขนงแนวการศึกษา เป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษามีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยความ ร่วมมือจากครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตอย่างสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และ สติปัญญา (พิชญาน์ ธนคุณากาญจน์, 2567)

โดยสรุป การบริหารงานวิชาการเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมยุคปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสังคหวัตถุ 4

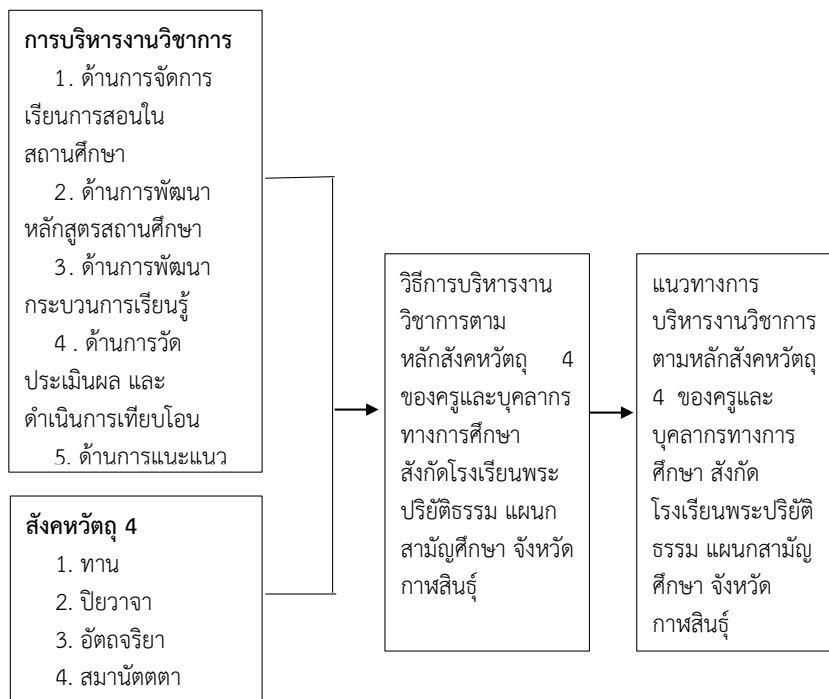
โดย พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2543) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คน เปรียบเสมือนสลักเพชร หากขาดซึ่งหลักธรรมเหล่านี้ บุคคลก็จะเป็นที่เคารพยกย่องนับถือ เพราะ คุณธรรมเหล่านี้ช่วยให้ทั้งบุคคลและสังคมดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุข เป็นเครื่องผูกมิตรและเสริมสร้าง ความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างมนุษย์ชาติ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้สังคมดำรงอยู่ด้วยคุณธรรม และยัง ช่วยป้องกันพฤติกรรมที่ไม่ดีงามในสังคมได้อีกด้วย ได้แก่ (1) ทาน คือ การให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ แบ่งปัน และการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการให้วัตถุสิ่งของ หรือการให้ธรรมะ ความรู้ (2) ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ คือ คุณสมบัติของการเป็นผู้มีวาจาน่ารัก กล่าวคือ การพูดด้วยความรักและความปรารถนาดี วาจาที่กล่าว ออกมานั้นเป็นที่รัก (3) อัตถจริยา คือ การประพฤติประโยชน์ หรือการทำให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น หลักธรรม ข้อนี้มุ่งเน้นการพัฒนาตนเอง และ (4) สมานัตตตา คือ การเอาตัวเข้าสมาน หรือการทำตนให้เสมอดันเสมอ ปลาย รวมถึงการวางตนให้เหมาะสมกับฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์ และสภาพแวดล้อม

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ในปัจจุบัน มีสถานศึกษาจำนวน 407 แห่ง มีครูและเจ้าหน้าที่รวม 5,777 รูป/คน และมีนักเรียนกำลัง ศึกษาอยู่กว่า 49,771 รูป เป็นการจัดการศึกษาแบบศาสนาสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือประเทศชาติรูปแบบการ เรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีลักษณะคล้ายกับโรงเรียนทั่วไป โดยมีการ จัดการเรียนรู้อยู่ใน 8 กลุ่มสาระ จุดเน้นที่สำคัญของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา คือ การเรียน การสอนวิชาศาสนปฏิบัติ วิชาพุทธประวัติและธรรมวินัย และวิชาภาษาบาลี ตามจุดเน้นเฉพาะของแต่ละ โรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับ เยาวชนของชาติได้อย่างดียิ่ง สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นคุณธรรมนำความรู้ โดย ผู้เรียนซึ่งเป็นพระภิกษุสามเณรที่ได้รับการอบรมแล้ว ส่วนใหญ่เป็นผู้มีศีลธรรม มีจิตใจงดงาม เพราะได้รับการ กล่อมเกลาจิตใจด้วยพระธรรม (คณะทำงานยกร่างแนวทางการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา, 2558)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับตัวแปรดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการเก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเขต 10 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน 3 ระยะ ต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 77 คน จำนวน 10 โรงเรียน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ทั้ง 5 ด้าน

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถาม มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติทางการวิจัย (ริงสรร์ค สิงห์เลิศ, 2558)

1.4 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไป และพรรณนาระดับความคิดเห็นโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระยะที่ 2 ศึกษาวิธีการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งประกอบด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร จำนวน 3 คน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอน จำนวน 3 คน และ 3) พระสงฆ์ จำนวน 3 รูป

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ได้จากการสังเคราะห์แบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อย 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และ 3) ด้านการวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอน ผลการเรียนรู้

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เนื้อหาด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย (Content Analysis Technique) เพื่อเรียบเรียงเนื้อหาการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ระยะที่ 3 เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

3.1 กลุ่มตัวอย่าง ผู้เข้าร่วมในการประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) จำนวน 10 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของ แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมินเพื่อการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่ใช้ในการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 10 คน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยใช้ในการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นสภาพการบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวม

สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์	N = 77 รูป/คน			
	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	3.74	0.69	มาก	2
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	2.96	0.66	ปานกลาง	3
3. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	2.44	0.76	น้อย	4
4. ด้านการวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอน ผลการเรียน	2.27	0.76	น้อย	5
5. ด้านการแนะแนว	4.42	0.68	มาก	1
รวม	3.71	0.34	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34 จำแนกตามรายด้านพบว่า

2. ผลการสังเคราะห์ข้อมูลวิธีการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

จากการสังเคราะห์ผลการศึกษาวิธีการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้วิจัยได้คัดเลือกประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการวัด ประเมินผล รวมถึงการเทียบโอนผลการเรียน เพื่อนำไปใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้นำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้หลักทวนในการสนับสนุนทรัพยากรและโอกาสทางวิชาการแก่ครู ใช้หลักปิยวาจาในการสื่อสารอย่างสุภาพ ให้คำแนะนำและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ใช้หลักอรรถจริยาในการลงมือปฏิบัติจริง เป็นแบบอย่างที่ดี และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และใช้หลักสมานัตตตตในการส่งเสริมความเสมอภาคและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการบริหารงานอย่างโปร่งใส ส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักธรรม และนำไปสู่ความยั่งยืนทางการศึกษาในสถานศึกษา

3. ผลการเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

ตารางที่ 2 สรุปผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ความเป็นประโยชน์		ระดับเฉลี่ยรวม
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.11	0.78	4.44	0.72	4.11	0.78	มาก
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.00	0.86	4.00	0.70	3.55	0.72	มาก
3. ด้านการวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอน ผลการเรียนรู้	4.55	0.52	4.00	0.70	3.77	0.83	มาก
ภาพรวม	4.22	0.76	4.15	0.77	3.81	0.87	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปน้อย พบว่า ด้านความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76 ด้านความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ย 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.77 และด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 3.81 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.87

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

จากการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดคือ ด้านที่ 5 ด้านการแนะแนว รองลงมาคือ ด้านที่ 1 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา เรียนรู้ และลำดับสุดท้ายคือ ด้านที่ 4 ด้านการวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอน ผลการเรียนรู้ มีรายละเอียดรายด้านดังนี้

1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารต้องมียุทธศาสตร์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวนันท์ สารคำ (2565) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ

ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ (3) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง สื่อสารด้วยถ้อยคำสุภาพ ชัดเจน และให้กำลังใจแก่บุคลากร พร้อมทั้งรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะอย่างเปิดกว้าง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ เคร่งครัด ยุติธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อองค์กร

1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรยังอยู่ในระดับที่ต้องการการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งงานวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ โชติรส จิโนรสและคณะ (2565) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 พบว่า (1) ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ (4) สมการพยากรณ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านผู้ปกครองและชุมชน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านสภาพแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1.3 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับน้อย สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาการเรียนการสอนยังขาดความต่อเนื่องและความหลากหลาย ครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาเป็นหลัก มากกว่าการส่งเสริมกระบวนการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนยังไม่สามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเต็มศักยภาพ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ อีรภัทร ภัทรสกล (2566) ที่เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 โดยเน้นการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็น (ทุกข์) การค้นหาสาเหตุของปัญหาโดยการมีส่วนร่วม (สมุทัย) การกำหนดเป้าหมายและแนวทางแก้ไข (นิโรธ) และการดำเนินงานตามแผนพร้อมการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง (มรรค) ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 ด้านการวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอน ผลการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับน้อย สะท้อนให้เห็นถึงการขาดความต่อเนื่องและระบบการประเมินที่ชัดเจน ครูส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินที่มุ่งเน้นสมรรถนะของผู้เรียน และยังคงใช้วิธีการประเมินแบบเดิมที่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเป็นหลัก ส่งผลให้ขาดการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) และการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ อีรภัทร ภัทรสกล (2566) ซึ่งเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 โดยเน้นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาและความจำเป็น (ทุกข์) การค้นหาสาเหตุร่วมกัน (สมุทัย) การกำหนดเป้าหมายและวางแผนพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผล (นิโรธ) และการสร้างความเข้าใจผ่านกิจกรรม พร้อมนิเทศ

ติดตามอย่างต่อเนื่อง (มรรค) เพื่อยกระดับคุณภาพการประเมินผลและพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.5 ด้านการแนะแนว ความต้องการจำเป็นมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ และมีประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวม โดยผู้บริหารมีบทบาทหลักในการวางแผน กำหนดนโยบาย และกำกับติดตาม ให้งานแนะแนวดำเนินการอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชติรส จิโนรสและคณะ (2565) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 พบว่า (1) ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 4. สมการพยากรณ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

2. ผลการศึกษาวิธีการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

จากการศึกษาวิธีการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์มีผลดังนี้

2.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นการบริหารที่ยึดคุณธรรมและการมีส่วนร่วม โดยผู้บริหารสนับสนุนความรู้และทรัพยากร สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และส่งเสริมความเสมอภาคในการมีส่วนร่วม ส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ความศรัทธา และการพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิภัทร ภัทรสกล (2565) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่บิให้เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ หลักสูตร การเรียนการสอน สื่อ และการวัดประเมินผล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค ผ่านกระบวนการศึกษาปัญหา การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานวิชาการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ 4 มุ่งเสริมสร้างคุณธรรมและความร่วมมือในองค์กร โดยผู้บริหารสนับสนุนความรู้และทรัพยากร สื่อสารอย่างสุภาพ เป็นแบบอย่างที่ดี และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ส่งผลให้เกิดความสามัคคี ความไว้วางใจ และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวนันท์ สารคำ (2565) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ชี้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงานวิชาการ สื่อสารอย่างสุภาพ ให้กำลังใจ และรับฟังปัญหาอย่างเปิดกว้าง พร้อมทั้งปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ เป็นกลาง ยุติธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

2.3 ด้านการวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอน ผลการเรียนรู้ การบริหารงานวิชาการด้านการวัด ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 มุ่งยึดหลักคุณธรรมและการมีส่วนร่วม โดยผู้บริหารสนับสนุนความรู้และทรัพยากร สื่อสารด้วยความเมตตา ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง และส่งเสริมความเสมอภาคในการดำเนินงาน ส่งผลให้การประเมินผลมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นไปตามมาตรฐานอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอาคม อุตถเมธี (2565) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลำดับความยากง่าย การพัฒนาการวัดและประเมินผลผ่านการอบรมครู การติดตามงานประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และการสนับสนุนสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างเพียงพอ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

3. เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรตามหลักสังคหวัตถุ 4 มุ่งเน้นการให้ การสื่อสารที่สุภาพ การเป็นแบบอย่าง และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยผู้บริหารมีบทบาทในการสนับสนุนทรัพยากร วางแผน และนิเทศติดตามอย่างใกล้ชิด ส่งผลให้หลักสูตรมีคุณภาพ สอดคล้องกับบริบทชุมชน และสะท้อนอัตลักษณ์ของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม แนวทางนี้สอดคล้องกับ พระมหาอาคม อุตถเมธี (2565) ที่เสนอให้พัฒนาหลักสูตรอย่างเหมาะสม จัดการเรียนรู้เชื่อมโยงเนื้อหา พัฒนาครูด้านการประเมินผล ติดตามประกันคุณภาพ และสนับสนุนสื่อเทคโนโลยี เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

3.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ 4 มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ โดยผู้บริหารสนับสนุนการพัฒนาครู สื่อสารอย่างสุภาพ เป็นแบบอย่างที่ดี และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ส่งผลให้ครูมีแรงจูงใจ ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ที่มีความหมาย และเกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในสถานศึกษา แนวทางนี้สอดคล้องกับ สุวนันท์ สารคำ (2565) ที่พบว่า ผู้บริหารควรสนับสนุนงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง สื่อสารด้วยเหตุผล รับฟังความคิดเห็น และปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรม เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3.3 ด้านการวัดประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การบริหารงานวิชาการด้านการวัด ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 มุ่งเน้นความโปร่งใส ความเป็นธรรม และการมีส่วนร่วม โดยผู้บริหารสนับสนุนองค์ความรู้ สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ส่งผลให้ระบบการประเมินมีความเที่ยงตรง ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับหลักคุณธรรมอย่างยั่งยืน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ อธิภัทร ภัทรสกล (2565) ที่เสนอการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 โดยดำเนินการอย่างเป็นระบบผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล เพื่อพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและเกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถานศึกษาควรนำผลวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการสอน ผู้บริหารต้องสนับสนุนทรัพยากรทางการเรียนการสอน รวมถึงจัดโอกาสให้ครูเข้าร่วมอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2 สถานศึกษาควรนำผลวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการสื่อสาร อย่างเปิดกว้าง ผู้บริหารควรนำหลัก ปิยวาจา มาใช้ในการสื่อสารอย่างสุภาพ อ่อนโยน และสร้างแรงจูงใจ ให้ครู นักเรียน และบุคลากรมีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

1.3 สถานศึกษาควรนำผลวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการปฏิบัติ เป็นแบบอย่าง ผู้บริหารต้องปฏิบัติเป็นแบบอย่างโดยใช้หลัก อัตถจริยา ทั้งการนิเทศติดตาม การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และการให้ความช่วยเหลือแก่ครูและนักเรียน แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

1.4 สถานศึกษาควรนำผลวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านความเสมอภาค ผู้บริหารต้องยึดหลัก สมานัตตตา ในการสร้างความเท่าเทียมและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน หรือบุคลากร เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าร่วมการตัดสินใจและเคารพความแตกต่าง แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

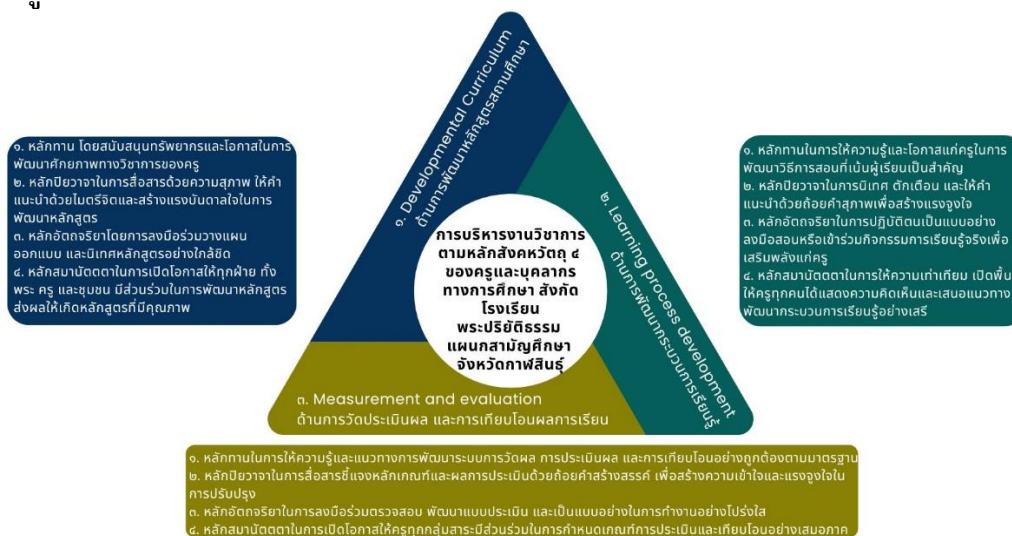
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงรุก ตามหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

2.2 ควรศึกษาเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการแบบบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 และวัฒนธรรมองค์กรเชิงพุทธ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

2.3 ควรศึกษาเรื่อง การประเมินความพร้อมและปัจจัยความสำเร็จในการนำแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 มุ่งเน้นการดำเนินงานด้วยจิตแห่งการให้ โดยผู้บริหารสนับสนุนทรัพยากรและโอกาสในการพัฒนาศักยภาพครู พร้อมส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ใช้หลักปียาวจาในการสื่อสารอย่างสุภาพ ให้คำแนะน้าและสร้างแรงจูงใจ ใช้หลักอัตรจรรยาในการร่วมวางแผน ออกแบบ และนิเทศหลักสูตรอย่างใกล้ชิด และใช้หลักสมานัตตตตในการเปิดโอกาสให้พระ ครู และชุมชนมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาค ส่งผลให้หลักสูตรมีคุณภาพ สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และสะท้อนอัตลักษณ์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

2. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ 4 เน้นการสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือและการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้บริหารและครูใช้หลักทวนในการให้ความรู้และโอกาสแก่ครูในการพัฒนาวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้หลักปียาวจาในการนิเทศ ติดตาม และให้คำแนะน้าด้วยถ้อยคำสุภาพเพื่อสร้างแรงจูงใจ ใช้หลักอัตรจรรยาในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ลงมือสอนหรือเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้จริงเพื่อเสริมพลังแก่ครู และใช้หลักสมานัตตตตในการให้ความเท่าเทียม เปิดพื้นที่ให้ครูทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างเสรี ผลที่เกิดขึ้นคือผู้เรียนได้รับการเรียนรู้เชิงพุทธที่มีความหมาย ครูเกิดแรงบันดาลใจ และองค์กรเกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

3. การบริหารงานวิชาการด้านการวัด ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 มุ่งเน้นความโปร่งใส ความเป็นธรรม และยึดหลักคุณธรรม โดยผู้บริหารและครูใช้หลักทวนในการให้ความรู้ และพัฒนาระบบการประเมินให้เป็นไปตามมาตรฐาน ใช้หลักปียาวจาในการสื่อสารชี้แจงเกณฑ์และผลการประเมินอย่างสร้างสรรค์ ใช้หลักอัตรจรรยาในการร่วมปฏิบัติ ตรวจสอบ และพัฒนาเครื่องมือประเมินอย่างเป็นแบบอย่าง และใช้หลักสมานัตตตตในการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาค ส่งผลให้ระบบการวัดผลมีความเที่ยงตรง โปร่งใส ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ณพรชกรณัฏฐ์ ชัยพรหม. (2565). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- โชติรส จิโนรส และคณะ. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 5(2), 87-100.
- ตันตริณ สืบปัญญา. (2565). การบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาแนวใหม่. *วารสารวิชาการธรรมทรรคนันท์*, 22(2), 59-69.
- ธีรภัทร ภัทรสกล. (2566). แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่บึงไผ่เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21. ข้าวฟ่าง.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2555). การบริหารงานวิชาการ. พิมพ์ดี.
- ปิยธิดา ลอเอี่ยม. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการตามการรับรู้ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 21(40), 72-82.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 9). โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอาคม อุตตมเมธี (คำมะนะ). (2565). การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พิรญาณ์ ธนคุณากาญจน์. (2567). การบริหารบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 21(41), 74-82.
- เมษา นวลสร. (2567). การวิเคราะห์สมรรถนะครูด้านการประเมินผลการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดปทุมธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 18(2), 82-94.
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2558). *ระเบียบวิธีวิจัยและการใช้สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). บริษัท ทริบเพิ้ล กรุ๊ป จำกัด.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2556). *การบริหารการศึกษา: หลักการและทฤษฎี*. ทิพย์วิสุทธิ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุนันท์ สารคำ. (2565). การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).